

CIA w 1960 roku wywołała zamachu stanu w Kongo

4 listopada 2022

Upadek i exodus europejskich potęg kolonialnych w Azji i Afryce w latach 1950. i 1960. pozostawił otwarte drzwi dla wielu nowych eksperymentów w budowaniu narodu.

Dla Konga Belgijskiego, ogromnej kolonii obejmującej ponad dwieście grup etnicznych, niepodległość nadeszła 30 czerwca 1960 roku. W okresie poprzedzającym ogłoszenie niepodległości miały miejsce zamieszki i gwałtowne starcia z władzami belgijskimi, ale nie doszło do wojny o wyzwolenie. Wybory parlamentarne odbyły się 22 maja 1960 r. Dwadzieścia osiem partii walczyło o 127 miejsc w Izbie Deputowanych i 84 miejsca w Senacie. Mouvement National Congolais (MNC) zdobyła większość, uzyskując 23,4 procent głosów. Lider partii Patrice Lumumba został wybrany premierem pomimo belgijskich prób zablokowania go.

Lumumba urodził się w 1925 roku w małej wiosce w południowo-zachodnim Kongo i kształcił się w protestanckiej szkole misyjnej. W 1958 roku wziął udział w pierwszej ogólnoafrykańskiej konferencji ludowej w Akrze, stolicy Ghany. Wyjechał z niej przekonany, że nadszedł czas, aby Afrykanie sami prowadzili swoje sprawy.

W dniu niepodległości Konga mówił o możliwościach przyszłości: „Zamierzamy wspólnie ustanowić sprawiedliwość społeczną i zapewnić każdemu sprawiedliwe wynagrodzenie za jego pracę. Pokażemy światu, co może zrobić czarny człowiek, gdy pracuje w wolności, i uczynimy Kongo centralnym punktem rozwoju całej Afryki. Dopilnujemy, aby ziemia naszego kraju naprawdę służyła jego dzieciom. Zrewidujemy wszystkie stare prawa i ustanowimy nowe, które będą sprawiedliwe i szlachetne. Położymy kres tłumieniu wolnej myśli i dopilnujemy, aby wszyscy obywatele w

pełni korzystali z podstawowych wolności określonych w Deklaracji Praw Człowieka”.

Jakkolwiek szlachetne były te ideały, nowy naród od początku borykał się z poważnymi problemami. W lipcu 1960 r., zaledwie kilka tygodni po Dniu Niepodległości, południowa prowincja Katanga, w której znajdowała się ponad połowa bogactw mineralnych kraju, odłączyła się od Unii z pomocą belgijskiej firmy górniczej Union Minière du Haut-Katanga. Lumumba zwrócił się do ONZ z prośbą o interwencję w celu stłumienia rebelii i wyrzucenia z kraju zagranicznych sił belgijskich, ale Rada Bezpieczeństwa ONZ odrzuciła tę prośbę. Lumumba, w desperacji, dał znać, że myśli o zwróceniu się do Związku Radzieckiego o pomoc. Nalegał, że „afrykańscy nacjonaści rezerwują sobie prawo do przyjaźni z każdym, kto nam się podoba, zgodnie z zasadami pozytywnej neutralności.”

Chociaż zgodnie z prawem międzynarodowym i długoletnim precedensem każdy naród miał prawo do nawiązywania stosunków dyplomatycznych i handlowych z każdym innym narodem, waszyngtońscy urzędnicy byli zdania, że wszelkie związki Trzeciego Świata ze Związkiem Radzieckim stanowiły zagrożenie dla amerykańskiej hegemonii, eufemistycznie określanej jako „bezpieczeństwo”. Już w 1960 roku narody Trzeciego Świata tworzyły Ruch Niezaangażowanych, obojętne na amerykańskie ostrzeżenia przed nacjonalizmem gospodarczym i przyjaznymi stosunkami dyplomatycznymi ze Związkiem Radzieckim. Pod koniec lipca dyrektor CIA Allen Dulles powiedział Radzie Bezpieczeństwa Narodowego, że „bezpiecznie jest wyjść z założenia, że Lumumba został kupiony przez komunistów” i że to „pasuje do jego własnej orientacji”.

CIA była już wcześniej zaangażowana w Kongo, przekazując potajemnie środki finansowe partiom politycznym i kandydatom, aby zapobiec wyborowi Lumumby w maju 1960 roku. Nie osiągnąwszy pożądanego rezultatu, administracja Eisenhowera przystąpiła do planowania obalenia Lumumby. Szef stacji CIA Lawrence Devlin przybył do stolicy kraju, Léopoldville,

wkrótce po ogłoszeniu niepodległości. Według historyka Stephena R. Weissmana „W ciągu kilku tygodni był głęboko zaangażowany w wysiłek obalenia rządu i zamordowania kilku jego najwyższych urzędników, co było pierwszą z serii tajnych akcji i związanych z nimi programów “wywiadowczych”, które trwały do lat 1970.”

18 sierpnia Devlin kabluje do centrali CIA: “Ambasada i Stacja uważają, że Kongo doświadcza klasycznego komunistycznego przejęcia rządu”. Na spotkaniu NSC tego samego dnia podsekretarz stanu Douglas Dillon zauważył, że Lumumba “pracował, aby służyć celom Sowietów”. Krótko mówiąc, waszyngtońscy urzędnicy przekonali się, że w Kongo czai się „komunistyczne zagrożenie”, a zatem mogą z czystym sumieniem pozbyć się Lumumby.

Wyełiminowanie Lumumby

CIA opracowała dwuczęściowy plan zamordowania Lumumby i obalenia rządu, zapewniając sobie zastępstwo przychylne Zachodowi. CIA wysłała do stolicy Konga agenta z trucizną, która miała zabić Lumumbę, ale nie było jasne, czy zamach został dokonany, zanim doszło do obalenia 14 września 1960 roku. Przy wsparciu USA i Belgii pułkownik Joseph-Désiré Mobutu, szef sztabu kongijskiej armii narodowej, obalił Lumumbę w bezkrwawym zamachu stanu i zainstalował nowy rząd.

Lumumba schronił się w siedzibie ONZ w Léopoldville. Przeżył ten dzień, by 1 grudnia zostać aresztowanym wraz z dwoma swoimi współpracownikami. Mobutu, nie chcąc ponosić odpowiedzialności za śmierć Lumumby, wydał go swoim wrogom politycznym w prowincji Katanga. Tam był torturowany i stracony 17 stycznia 1961 r.

Świadkiem przybycia Lumumby do Lubumbashi był amerykański korespondent: „Lumumba, z zasłoniętymi oczami i brudnym bandażem, ze związanymi z tyłu rękami i przywiązany do dwóch swoich politycznych poruczników, został skierowany na dół

samolotu. W zasięgu wzroku wielkiego lotniskowego billboardu głoszącego „Witamy w Wolnej Katandze”, drżący, potykający się Lumumba i jego współwięźniowie padli na ziemię w gradzie dzikich uderzeń pałką, karabinem, pierwszych ciosów i kopnięć ze strony gromady warczących Katańczyków”.

Generał Mobutu wykonywał polecenia Ameryki i w zamian otrzymywał amerykańskie wsparcie. Nakazał sowieckim dyplomatom opuszczenie kraju, zrezygnował z ekonomicznych planów nacjonalistycznych, a później wspomógł amerykańskie tajne operacje w Angoli. Mobutu zgromadził również osobistą fortunę w zubożałym kraju. Prezydent John F. Kennedy, zaprzysiężony w styczniu 1961 roku, kontynuował poparcie swojego poprzednika dla Mobutu. Kiedy Mobutu odwiedził Waszyngton w maju 1963 roku, Kennedy był pełen pochwał. „Generale”, powiedział podczas spaceru w ogrodzie różanym Białego Domu, „gdyby nie pan, cała sprawa by się zawaliła i komuniści przejęliby władzę”.

W listopadzie 1964 roku prezydent Lyndon B. Johnson zaoferował Mobutu wsparcie militarne w odpowiedzi na rebelię w Prowincji Orientalnej. CIA zorganizowała armię najemników i dostarczyła samoloty w celu zdławienia rebelii. Interwencja została potępiona przez afrykańskich przywódców Juliusa Nyerere z Tanzanii, Jomo Kenyattę z Kenii i króla Maroka Hassana II. Ambasador USA przy ONZ, Adlai Stevenson, spotkał się z ich sprzeciwem z obłudnym zaprzeczeniem. „Od początku”, powiedział, „byliśmy przeciwni – i pozostajemy przeciwni – obcej interwencji w wewnętrzne sprawy suwerennego i niepodległego państwa Kongo”.

Mobutu ustanowił dyktaturę wojskową w 1965 roku i pozostał u władzy do 1997 roku.

Źródło: MapaNW0.pl